

Oppdragsgiver: IKA Møre og Romsdal
 Oppdragsnavn: Lokaliseringsanalyse - IKA Møre og Romsdal
 Oppdragsnummer: 641140-01
 Utarbeidet av: Kristen Fjeldstad
 Oppdragsleder: Kristen Fjeldstad
 Dato: 18.09.2023

Regional lokaliseringsanalyse - IKA Møre og Romsdal

1. Bakgrunn
2. Metode
3. Bo- og arbeidsmarkedsregionene i Møre og Romsdal
4. Dagens situasjon
5. Tilgjengelighetskartlegging
6. Vurderinger

Versjonslogg:

02	18.09.23	Bearbeidet notat etter kommentarer fra IKAMR	KF	ØD
01	11.09.23	1. utkast	KF	ØD
VER.	DATO	BESKRIVELSE	AV	KS

1. Bakgrunn

Asplan Viak AS er engasjert av interkommunalt arkiv i Møre og Romsdal (IKAMR) for å gjøre en overordnet lokaliseringsanalyse for å kartlegge antatt egnede områder for en ny lokalisering av arkivet.

Det ble i 2021 gjennomført et forstudie¹ som anbefaler IKAMR å søke etter nye lokaler for et fremtidig arkiv, da dagens lokalisering ikke tilfredsstillende de krav og behov som er definert i arkivloven med forskrift og Riksantikvarens forskrift. Rapporten inneholder også et tomtesøk med mulige tomter i Ålesundregionen som kan være egnet for et nytt arkivbygg. Videre er det i 2023 gjennomført en nærmere undersøkelse² av tre ulike tomter som er identifisert i Ålesund.

I dette notatet skal både de tre tomtenes egnethet og eventuelt andre egnede områder i Møre og Romsdal vurderes på et overordnet og regionalt nivå. Det skal ikke gjøres et nytt detaljert tomtesøk i dette notatet. Denne lokaliseringsanalysen kartlegger hvordan tilgjengeligheten til samarbeidspartnere og størrelsen på arbeidsmarkedet varierer innenfor hele regionen. Det er lagt til grunn at områder med høy tilgjengelighet til samarbeidspartnere og et stort arbeidsmarked vil være egnede områder, mens områder med lav tilgjengelighet til samarbeidspartnere og et lite arbeidsmarked vil være mindre egnet.

2. Metode

I nøkkeltallsrapporten (2022) for den nasjonale reisevaneundersøkelsen³ oppgis det at 58 % av alle arbeidsreiser foretas med bil. Det antas at dette tallet er noe høyere for Møre og Romsdal, gitt befolkningsmønsteret i fylket. Andelen arbeidsreiser som foretas med bil vil også variere geografisk, med en antatt lavere andel i by-/tettstedsområder og en høyere andel i spredtbygde områder.

¹ Forstudie - lokaler for IKA Møre og Romsdal IKS (OPAK 01.07.2021)

² Undersøkelse av lokaliseringsmuligheter, brukerprosess og utvikling av mulig prosjekt på tre tomter i Ålesund (LPO arkitekter, 31.03.2023)

³ Nøkkeltallsrapport 2022 - Nasjonal reisevaneundersøkelse (Opinion AS på vegna av Samferdselsdepartementet, Statens vegvesen, Jernbanedirektoratet, Bane NOR, Nye Veier, Avinor og Kystverket)

Den nasjonale reisevaneundersøkelsen viser også at rundt 75 % av alle arbeidsreiser er innenfor en reisetid på 30 minutter, og at under 10 % av alle arbeidsreiser er på 60 minutter eller mer. På bakgrunn av dette er tilgjengelighet innenfor 40 minutter med bil benyttet som maksimal reisetid for kartlegging av mulige egnede områder for en lokalisering av et nytt arkiv.

For dagens situasjon er det kartlagt hvilke områder som er tilgjengelig for dagens ansatte innenfor 40 minutter med bil. Det er også gjennomført en kartlegging av sentrale samarbeidspartnere for IKAMR (alle kommuner i Møre og Romsdal, NTNU, seksjon for arkiv, bibliotek og museum i Møre og Romsdal fylkeskommune/ABM og Regionmuseet i Møre og Romsdal/VITI).

For vurdering av egnede områder for en ny lokalisering i Møre og Romsdal er det kartlagt variasjoner i antall bosatte som har tilgang til alle områder i Møre og Romsdal innenfor 40 minutter med bil. Områder med lav tilgjengelighet er vurdert til å være lite egnet, mens områder med høy tilgjengelighet er vurdert til å være godt egnet.

Det er også gjennomført en kartlegging av tilgjengelighet og mulige områder for lokalisering i de ulike bo- og arbeidsmarkedsregionene (BA-regioner) i Møre og Romsdal fylke (+ Rindal kommune). En BA-region er en region med felles markeder for arbeidskraft og arbeidsplasser, der innbyggerne ikke trenger å flytte eller bruke vesentlig tid på å reise for å arbeide. Pendlingsnivå og reisetid mellom bosted og arbeidssted er avgjørende for hvordan BA-regionene deles inn. Inndelingen i BA-regioner har som formål å fungere som en analyseenhet mellom kommune- og fylkesnivå for regionale analyser. Forrige oppdatering av inndelingen av BA-regionene ble gjennomført i 2020. Se rapporten *Inndeling i BA-regioner 2020* for nærmere forklaring av grunnlag og metodikk for inndelingen⁴.

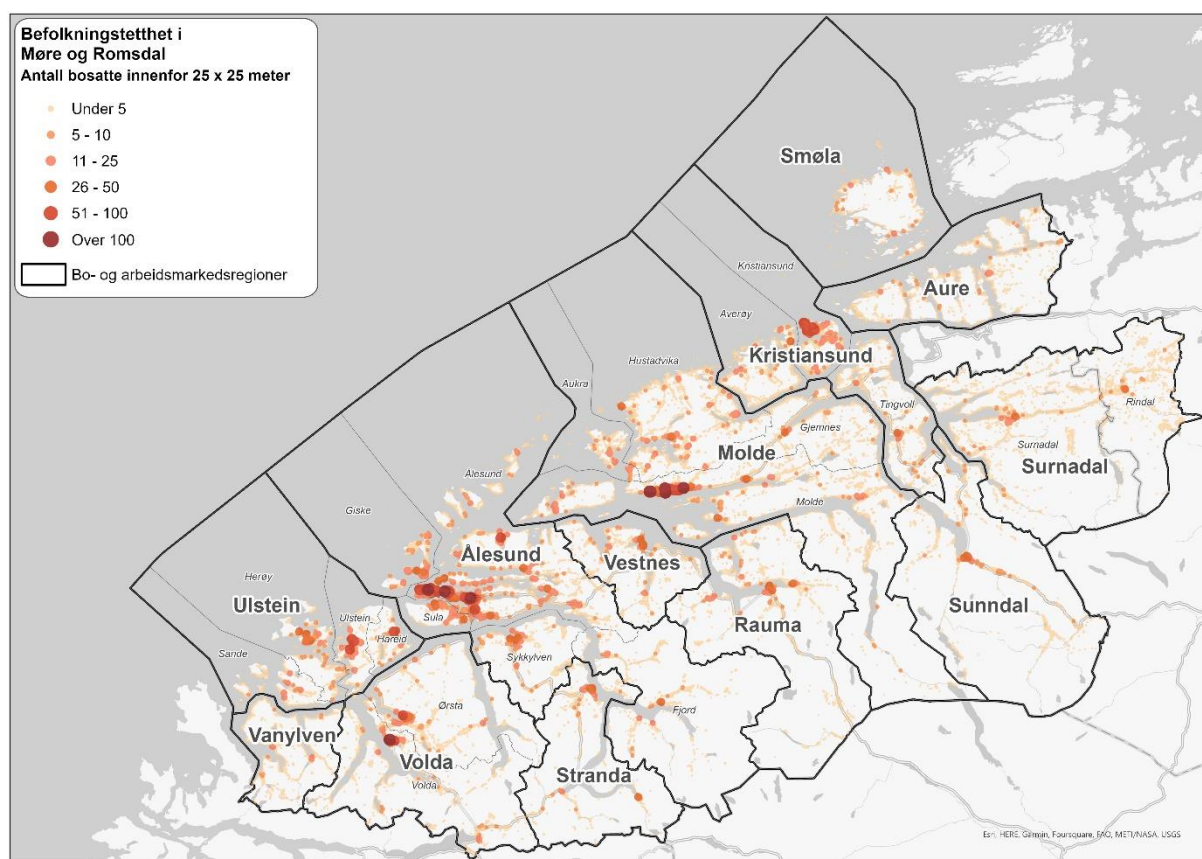
Det er også gjennomført en kartlegging av dagens befolkningsmønster og arbeidsplass tetthet i Møre og Romsdal.

Avslutningsvis vil det være en kort drøfting basert på gjennomførte analyser og kartlegginger som grunnlag for vurdering av hvilke områder som anses som mest egnet for en ny lokalisering av arkivet.

⁴ Inndeling i BA-regioner 2020, Transportøkonomisk institutt/TØI-rapport 1713/2019 (https://www.regjeringen.no/contentassets/735944a205424d14afef809bc039d76b/inndeling_ba-regioner_2020.pdf)

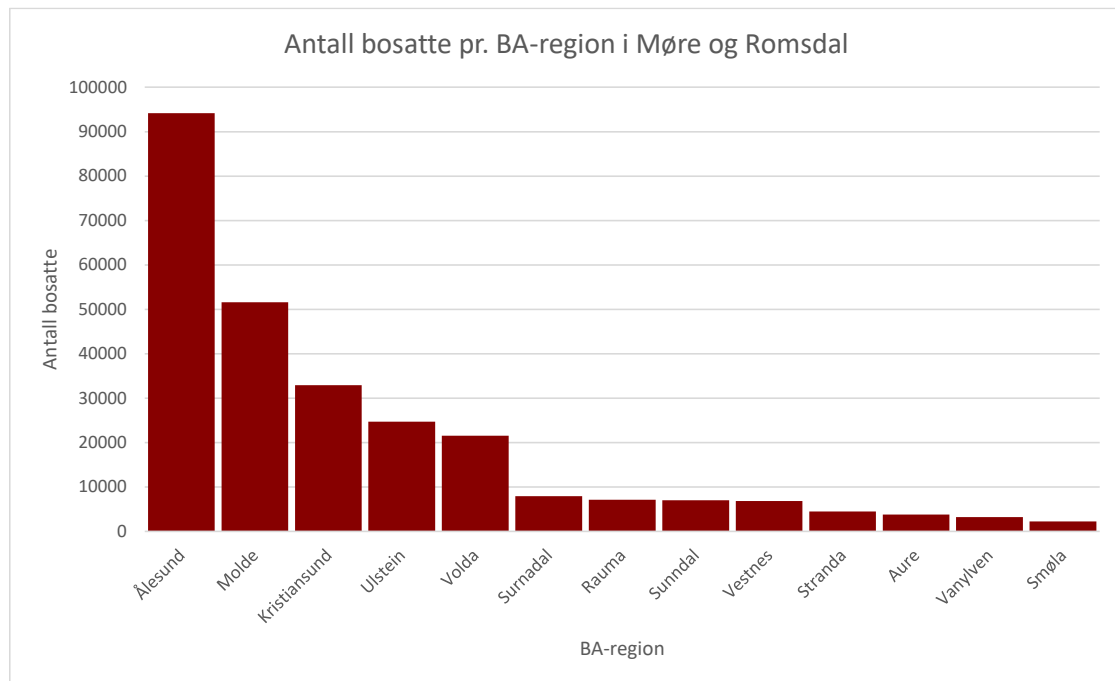
3. Bo- og arbeidsmarkedsregionene i Møre og Romsdal

I Figur 3-1 vises de definerte BA-regionene i Møre og Romsdal. Enkelte kommuner er definert som egne BA-regioner på grunn av lav ut- og innpendling til øvrige kommuner i regionen. Dette gjelder kommune Vanylven, Stranda, Vestnes, Smøla, Aure, Sunndal og Rauma⁴. Figur 3-1 viser også befolkningstettheten i Møre og Romsdal. Befolkningstetthet er et grunnlag for å vurdere størrelsen på arbeidsmarkedet i de ulike BA-regionene.

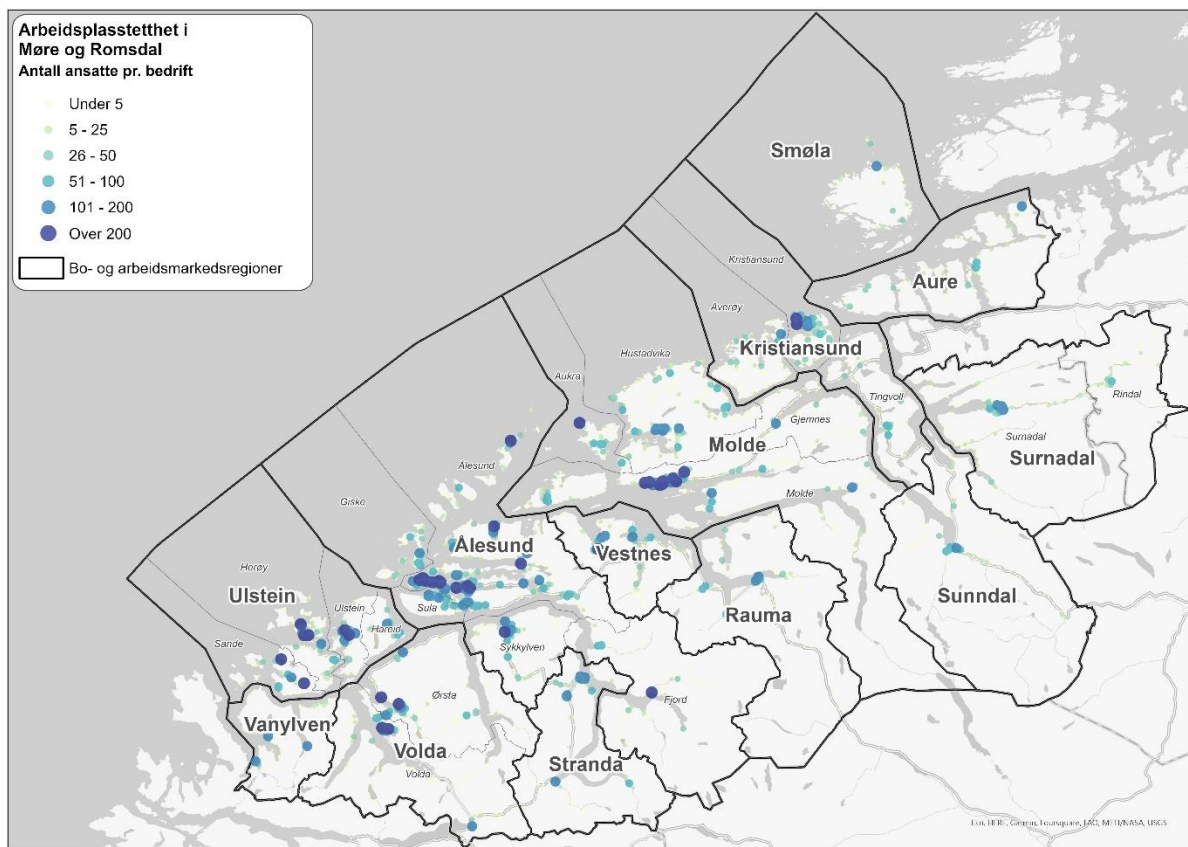
Figur 3-1 Befolkningstetthet og BA-regioner i Møre og Romsdal (datagrunnlag, SSB 2022).

Figur 3-2 viser antall bosatte i de ulike BA-regionene. Ålesundregionen er den største regionen med omtrent 100 000 innbyggere (35 % av innbyggertallet i Møre og Romsdal). Molderegionen er den nest største med ca. 50 000 innbyggere. Flesteparten av BA-regionene har under 10 000 innbyggere og dermed et lite potensielt arbeidsmarked sammenlignet med øvrige BA-regioner.

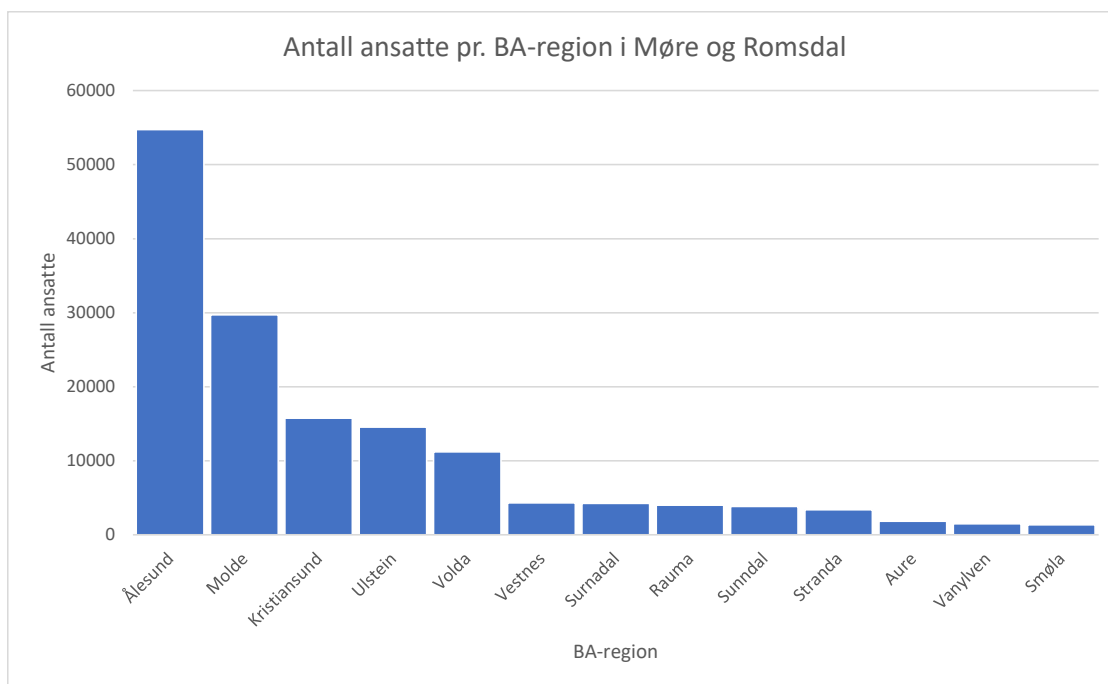

Figur 3-2 Antall bosatte pr. BA-region i Møre og Romsdal.

I Figur 3-3 vises BA-regionene og arbeidsplass tettheten i Møre og Romsdal. Det er størst tetthet i BA-regionene som ligger langs den ytre kysten. I Figur 3-4 viser antall ansatte for de ulike BA-regionene. Ålesundregionen har den største arbeidsplass tettheten med over 50 000 arbeidsplasser. Molderegionen er den nest største med ca. 30 000 arbeidsplasser. Øvrige regioner ligger rundt 10 000 arbeidsplasser eller mindre.

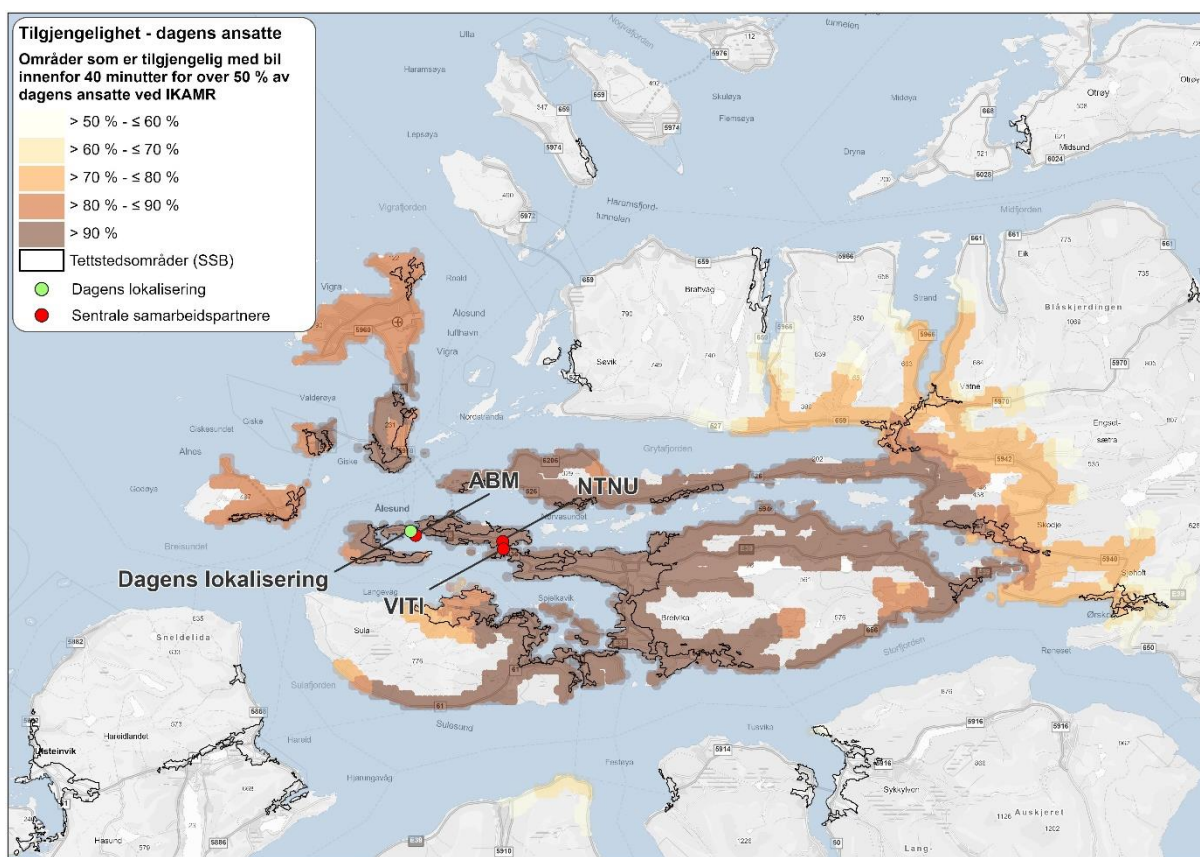
Figur 3-3 Arbeidsplass tetthet og BA-regioner i Møre og Romsdal (datagrunnlag, enhetsregisteret 2022)

Figur 3-4 Antall ansatte pr. BA-region i Møre og Romsdal.

4. Dagens situasjon

Interkommunalt arkiv er i dag lokalisert i Kirkegata 10B i Ålesund sentrum og har 30 ansatte. I Figur 4-1 vises hvilke områder som er tilgjengelig innenfor 40 minutter med bil for dagens ansatte.

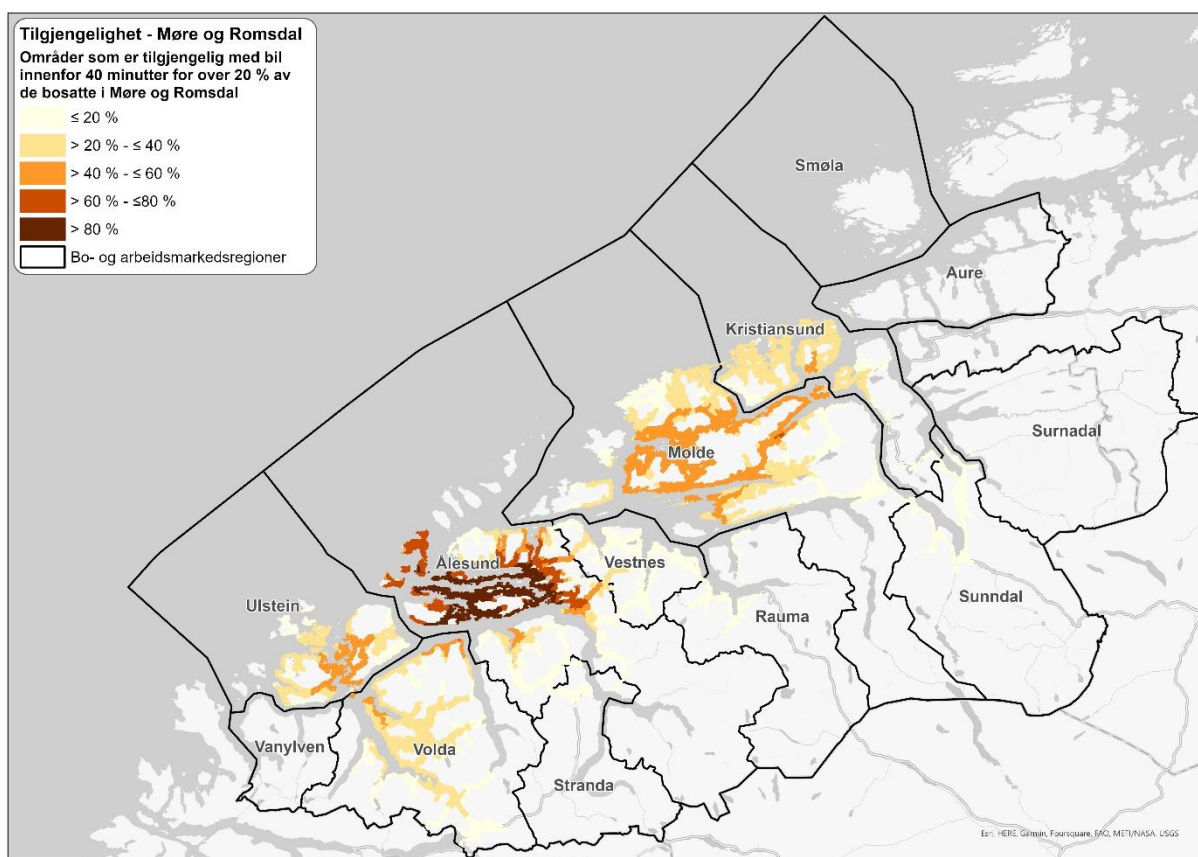
Figur 4-1 Områder som er tilgjengelig med bil innenfor 40 minutter for over 50 % av dagens ansatte ved IKAMR.

Figur 4-1 viser at over 90 % av dagens ansatte har tilgang til dagens lokalisering innenfor 40 minutter med bil. Områder innenfor 40 minutter med bil for dagens ansatte strekker seg i et ganske stort område i og mellom tettstedsområdene (SSB) i Ålesundregionen. Dagens lokalisering ligger ca. 4,5 km fra de sentrale samarbeidspartnerne NTNU og VITI, med en reisetid på ca. 10- 15 min med bil eller kollektivtransport. ABM ligger i dag ved dagens lokalisering av IKAMR, men har planer om å flytte til byutviklingsområdet Sørsida i Ålesund sentrum.

Ca. 80 % av alle bosatte i Møre og Romsdal har tilgang til dagens lokalisering innenfor 40 minutter med bil (se Figur 5-1). Det vil også si at øvrige kommuner (samarbeidspartnere) i Møre og Romsdal har en generelt god tilgang til dagens lokalisering.

5. Tilgjengelighetskartlegging

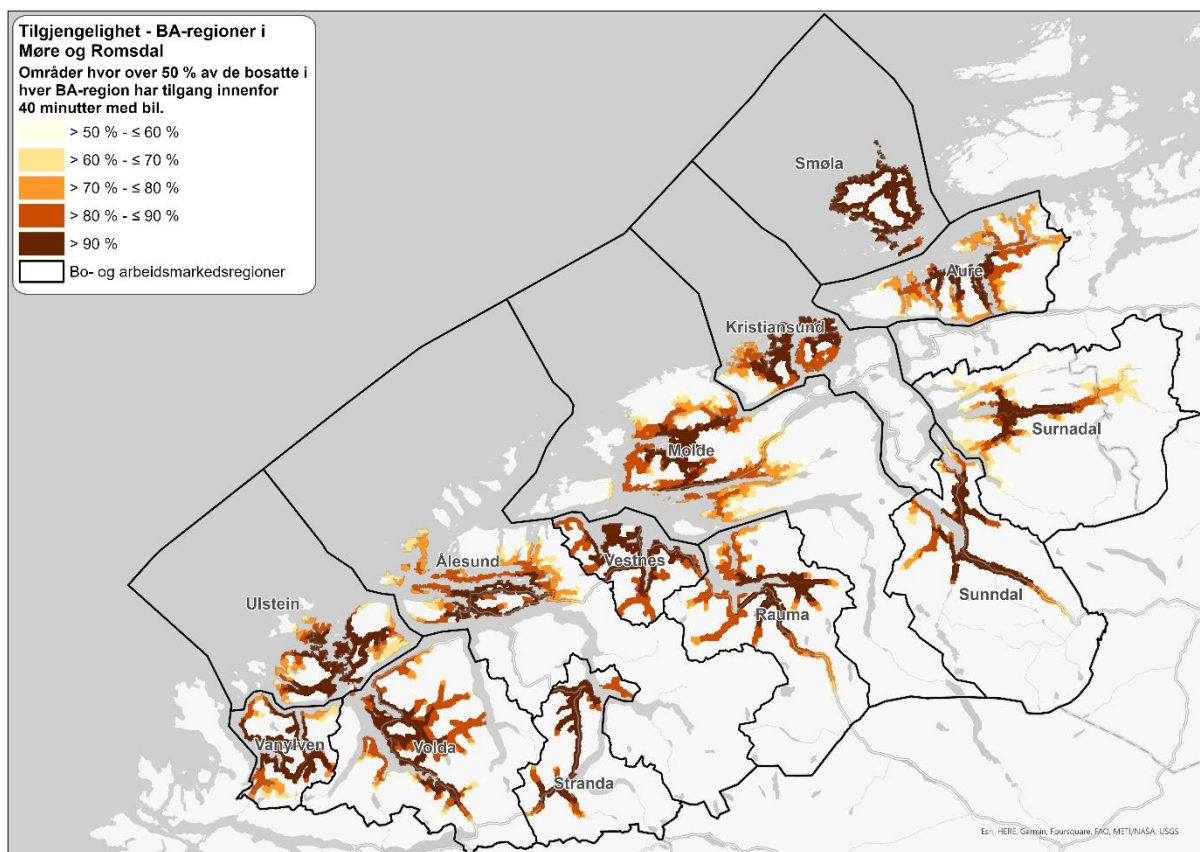
Kartleggingen av tilgjengeligheten i Møre og Romsdal viser at Ålesund er det området med størst tilgjengelighet i forhold til befolkningen i Møre og Romsdal. Over 80 % av de bosatte i Møre og Romsdal kan nå sentrale områder i Ålesund innenfor 40 minutter med bil (se Figur 5-1). Sentrale områder i BA-regionene Molde, Kristiansund, Ulstein og Volda har også god tilgjengelighet for bosatte i Møre og Romsdal. De mest sentrale områdene med bil innenfor 40 minutter i Molderegionen (mellom Molde og Kristiansund) er tilgjengelig for ca. 60 % av innbyggerne i Møre og Romsdal. De mest sentrale områdene med bil i BA-regionene Volda og Ullsteinvik er tilgjengelig for mellom 40 % - 50 % av de bosatte i Møre og Romsdal. Sentrale områder med bil i de øvrige BA-regionene er tilgjengelig for under 20 % av befolkningen i fylket.

Figur 5-1 Områder som er tilgjengelig med bil innenfor 40 minutter for over 20 % av de bosatte i Møre og Romsdal.

I Figur 5-2 vises de mest sentrale områdene som kan nåes med bil innenfor 40 minutter for de bosatte innenfor hver BA-region isolert fra øvrige BA-regioner. I de minste BA-

regionene (f.eks. Smøla og Vestnes) kan alle bosatte nå alle områder i regionen innenfor 40 minutter med bil. I de større BA-regionene vil de mest sentrale områdene følge tyngdepunktet til befolkningsmønsteret innenfor BA-regionen.

Figur 5-2 Områder som er tilgjengelig med bil innenfor 40 minutter for over 50 % av de bosatte i hver BA-region.

6. Vurderinger

Analysene gjennomført i dette notatet viser at en lokalisering i Ålesundregionen vil gi tilgjengelighet til det klart største arbeidsmarkedet sammenlignet med øvrige BA-regioner i Møre og Romsdal. Hvor stort et arbeidsmarked må være for å sikre tilstrekkelig med potensielle arbeidstakere til en virksomhet kan være avhengig av flere faktorer, for eksempel virksomhetstype, tilgang på spesialkompetanse og størrelse på bedriften. Det er ikke gjennomført en kompetansekartlegging i denne analysen, men IKAMR har behov for spesialkompetanse innen blant annet arkivfag, IT/digitalisering og fotobevaring. Det er

usikkert om denne type kompetanse vil være tilgjengelig i alle BA-regionene i Møre og Romsdal, noe som kan gi en større utfordring med rekruttering av nye medarbeidere.

Analysene viser også at Ålesundregionen er det området som er klart best tilgjengelig for IKAMR sine samarbeidspartnere når det gjelder områder som er egnet for en ny lokalisering. Både NTNU, VITI og ABM er i dag lokalisert i Ålesund. I tillegg er Ålesund det mest sentrale området for øvrige kommuner i Møre og Romsdal samlet sett. Det vil si at det samlede transportarbeidet og tilhørende kostnader i forbindelse med reiser og eventuell logistikk mellom de ulike samarbeidspartnerne og IKAMR vil være lavest ved en lokalisering i Ålesundregionen. Samlokalisering med sentrale samarbeidspartnere kan også gi gevinster i form av for eksempel videre kunnskapsutvikling og - deling, eller (videre)utvikling av et spesialisert arbeidsmarked (agglomerasjonseffekter).

En lokalisering med større avstand fra dagens lokalisering i Ålesundregionen kan medføre en økt risiko for oppsigelser og dermed et økt behov for rekruttering. Dette vil kunne gi økte kostnader og en potensiell utfordring på å få rekruttert den kompetansen virksomheten har behov for. I hvilken grad dagens kompetanse i virksomheten eksisterer i øvrige regioner er ikke kartlagt i denne analysen. I hvilken grad denne kompetansen eksisterer i øvrige BA-regioner burde derfor kartlegges hvis en lokalisering utenfor Ålesundregionen ønskes vurdert ytterligere.

Med bakgrunn i analysene gjennomført i forbindelse med dette notatet er samtlige tomter fra tomtesøket som ble gjennomført i forbindelse med forstudiet i 2021¹ vurdert til å være egnede lokaliseringer for et nytt arkiv ut fra virksomhetens behov (samarbeidspartnere og arbeidsmarked) og et regionalt perspektiv. Følgelig er de tre tomtene som det er gjennomført en nærmere undersøkelse av i 2023² vurdert til å være egnede lokaliseringer. Dette gjelder spesielt tomten som ligger nærmest NTNU og VITI med tanke på samlokalisering med sentrale samarbeidspartnere.